

ПЛЕНУМ ВИЩОГО АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від 30 вересня 2013 р. № 10

Про стан здійснення правосуддя адміністративними судами в першому півріччі 2013 року

Заслухавши та обговоривши доповідь Голови Вищого адміністративного суду України Темкіжева І. Х., співдоповіді секретарів судових палат Вищого адміністративного суду України Конюшка К. В., Зайцева М. П., Ємельянової В. І., Нечитайла О. М. про стан здійснення правосуддя адміністративними судами в першому півріччі 2013 року, Пленум Вищого адміністративного суду України відзначає, що впродовж звітного періоду діяльність адміністративних судів, як і раніше, була спрямована на виконання безпосереднього завдання адміністративного судочинства — захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб.

Аналіз статистичних показників роботи адміністративних судів у звітному періоді засвідчив наявність позитивних змін у сфері адміністративного судочинства, зокрема скорочення строків розгляду справ, зменшення в окружних адміністративних судах, окремих апеляційних адміністративних судах та Вищому адміністративному суді України кількості справ, які на кінець звітного періоду потребують розгляду.

У першому півріччі 2013 року на розгляд окружних адміністративних судів і місцевих загальних судів як адміністративних судів надійшло 178 182 справи і матеріали, що у 2,4 раза менше, ніж в аналогічному періоді 2012 року (427 667 справ і матеріалів).

Таке зменшення показника надходження є наслідком зменшення кількості справ, пов'язаних із соціальними виплатами, предметно підсудних місцевим загальним судам як адміністративним судам.

Кількість справ і матеріалів, що надійшли до окружних адміністративних судів у першому півріччі 2013 року, становила 115 299 справ і матеріалів, що порівняно з першим півріччям минулого року менше в 1,1 раза (124 619 справ і матеріалів).

Окружні адміністративні суди за шість місяців 2013 року розглянули 118 033 справи і матеріали, що на 4 відсотки менше, ніж у першому півріччі 2012 року (131 060 справ і матеріалів).

У звітному періоді в окружних адміністративних судах зменшилася кількість справ, розглянутих понад строки (16 відсотків), що порівняно з відповідним показником першого півріччя 2012 року менше на 8 відсотків.

Середнє навантаження на одного суддю окружного адміністративного суду становило 38 матеріалів на місяць проти 44 матеріалів у першому півріччі 2012 року.

Середньомісячна кількість ухвалених судових рішень, якими закінчено розгляд справ і матеріалів, на одного суддю окружного адміністративного суду становила 39 судових рішень проти 44 рішень у такому ж періоді 2012 року.

Зменшення показників розгляду справ є наслідком зменшення надходження матеріалів до судів.

Водночас Пленум Вищого адміністративного суду України зауважує, що середньомісячне навантаження на одного суддю за звітний період в окремих адміністративних судах було нерівномірним.

Найбільший показник середньомісячного надходження матеріалів на розгляд до одного судді спостерігався в Сумському (70) та Житомирському (62) окружних адміністративних судах, найменший — у Волинському (18) та Івано-Франківському (19) окружних адміністративних судах.

Відповідно нерівномірним був показник середньомісячної кількості ухвалених судових рішень, якими закінчено розгляд справ і матеріалів, на одного суддю.

Найбільший показник — у Сумському (67) та Житомирському (61) окружних адміністративних судах, найменший — в Івано-Франківському (19) та Волинському (20) окружних адміністративних судах.

Кількість справ в окружних адміністративних судах, які на кінець звітнього періоду потребують розгляду, становить 28 543 справи і матеріали, або 19 відсотків справ і матеріалів, що перебували на розгляді, проти 38 293 (23 відсотки) у першому півріччі 2012 року.

Слід відзначити, що за результатом роботи міжнародних експертів у рамках Проекту Twinning «Підвищення ефективності та якості управління адміністративних судів в Україні», фінансованого Європейським Союзом, у статистичних дослідженнях Вищого адміністративного суду України впроваджуються принципи аналізу статистичних показників, визначених Європейською Комісією з ефективності правосуддя. Одним із критеріїв ефективності роботи судів, визначених цією Комісією, є коефіцієнт врегулювань, який визначається як співвідношення між показником надходженням справ і матеріалів та показником їх розгляду за певний період у відсотках.

З оцінки ефективності роботи окружних адміністративних судів за допомогою коефіцієнта врегулювань випливає, що окружні адміністративні суди в першому півріччі 2013 року забезпечили належний рівень здійснення судочинства.

До апеляційних адміністративних судів у звітному періоді надійшло 626 436 справ і матеріалів, що фактично відповідає показнику першого півріччя 2012 року (624 708 справ і матеріалів). На показники надходження справ і матеріалів до апеляційних адміністративних судів вплинула загальна тенденція до зменшення надходження у першому півріччі 2013 року справ і матеріалів до місцевих адміністративних судів, крім судів, у яких не забезпечено своєчасну реєстрацію справ.

Упродовж першого півріччя 2013 року апеляційні адміністративні суди розглянули 511 191 справу і матеріал, або 46 відсотків справ і матеріалів, що перебували на розгляді, проти 567 495 справ і матеріалів у першому півріччі 2012 року.

У звітному періоді апеляційні адміністративні суди розглянули 505 053 справи за апеляційними скаргами, що на 4 відсотки менше, ніж у першому півріччі 2012 року (526 186 справ). Показник змінених чи скасованих судових рішень порівняно з попереднім звітним періодом не змінився та становить 22 відсотки.

Пленум Вищого адміністративного суду України відзначає, що така ситуація потребує вжиття адміністративними судами додаткових організаційних заходів щодо покращення якості розгляду справ.

У звітному періоді судді апеляційних адміністративних судів здійснювали судочинство в умовах неоднакового навантаження.

Найбільший показник середньомісячного надходження справ на розгляд до одного судді в першому півріччі 2013 року спостерігався у Вінницькому (1879), Київському (862) та Харківському (834) апеляційних адміністративних судах.

Такі показники є результатом виконання постанови Пленуму Вищого адміністративного суду України від 25 лютого 2013 року № 1 «Про стан здійснення правосуддя адміністративними судами у 2012 році» щодо реєстрації до 1 липня 2013 року всіх адміністративних справ.

У першому півріччі 2013 року узагальнюючий середній показник надходження справ і матеріалів до одного судді апеляційного адміністративного суду становив 473 справи проти 439 справ у першому півріччі 2012 року.

Середньомісячна кількість ухвалених судових рішень одним суддею апеляційного адміністративного суду становила 341 судові рішення проти 392 рішень у першому півріччі 2012 року.

На кінець звітної періоду не знайшли свого вирішення 600 025 справ і матеріалів, або 54 відсотки загальної кількості справ і матеріалів, що перебували на розгляді. Цей показник на 7 відсотків вищий, ніж відповідний показник першого півріччя 2012 року (505 678 справ і матеріалів, або 47 відсотків).

У Вищому адміністративному суді України в першому півріччі 2013 року також спостерігалася тенденція до зменшення надходження справ і матеріа-

лів. Так, порівняно з таким самим періодом 2012 року, надходження кількості таких документів зменшилося на 16 відсотків та становила 37 402 справи і матеріали проти 44 358 справ і матеріалів у відповідному періоді минулого року. Із них 34 131 — касаційні скарги, що на 20 відсотків менше показника аналогічного періоду 2012 року (41 693 скарги).

З урахуванням нерозглянутих справ на початок звітного періоду у Вищому адміністративному суді України перебувало 109 610 справ і матеріалів, що на 24 відсотки менше показника відповідного періоду 2012 року (140 137 справ і матеріалів).

До одного судді Вищого адміністративного суду України у звітному періоді в середньому надходило по 112 справ і матеріалів щомісяця проти 208 справ і матеріалів, що надійшло у відповідному періоді 2012 року.

Середньомісячна кількість ухвалених судових рішень одним суддею Вищого адміністративного суду України, якими закінчено розгляд справ та матеріалів, становила 137 судових рішень проти 247 рішень в аналогічному періоді 2012 року.

Кількість судових рішень, якими закінчено розгляд судових справ і матеріалів, становила 47 308 рішень. Цей показник на 15 відсотків менший показника першого півріччя 2012 року.

Однак у першому півріччі 2013 року, як і в першому півріччі 2012 року, показник розгляду справ і матеріалів (47 308) перевищив показник їх надходження (37 402 справ і матеріалів), тобто кількість справ і матеріалів, що перебувають на розгляді Вищого адміністративного суду України, продовжує зменшуватися.

Оцінюючи ефективність роботи Вищого адміністративного суду України в першому півріччі 2013 року за допомогою коефіцієнта врегулювань, слід відзначити, що цей коефіцієнт становить 126 відсотків, що є позитивною тенденцією в роботі суду.

За результатами касаційного перегляду судових рішень апеляційних адміністративних судів у звітному періоді Вищий адміністративний суд України змінив чи скасував рішення у 4 946 справах, або 22 відсотках справ, розглянутих у касаційному порядку. Порівняно з першим півріччям 2012 року цей показник збільшився на 3 відсотки (4 418 справ, або 19 відсотків).

На кінець звітного періоду кількість нерозглянутих справ і матеріалів становила 56 762 (52 відсотки), що порівняно з першим півріччям 2012 року (84 051 справ і матеріалів, або 60 відсотків) менше на 8 відсотків.

Кількість розглянутих Верховним Судом України адміністративних справ у першому півріччі 2013 року становить 210 справ, що в 1,4 раза менше, ніж за 6 місяців 2012 року (301 справа). Із них у 55 справах (26 відсотків) заяви задоволено та скасовано рішення Вищого адміністративного суду України,

що на 4 відсотки менше показника аналогічного періоду 2012 року (89 справ, або 30 відсотків).

Пленум Вищого адміністративного суду України констатує, що протягом звітного періоду адміністративні суди в цілому виконували покладені на них завдання.

Водночас показник кількості справ, розглянутих понад строки, кількості скасованих чи змінених судових рішень в апеляційному та касаційному порядку поки що залишається високим, що не завжди є наслідком великого навантаження.

У зв'язку з цим Пленум Вищого адміністративного суду України наголошує на необхідності виявлення всіх негативних факторів, які впливають на ефективність роботи судів і доступність правосуддя, та продовженні роботи з їх усунення.

Для покращення діяльності в цьому напрямку Вищий адміністративний суд України приділяє значну увагу наданню методичної допомоги судам нижчого рівня, активно проводить роботу з удосконалення правового регулювання адміністративного процесуального законодавства, вивчення та узагальнення судової практики розгляду і вирішення адміністративними судами різних категорій справ.

У напрямку підвищення поінформованості суспільства про діяльність адміністративних судів у Вищому адміністративному суді України обговорюється питання щодо висвітлення та роз'яснення суспільно важливих судових рішень у мас-медіа, що дозволить чітко, доступно й оперативно донести позицію суду при ухваленні того чи іншого рішення.

Пленум Вищого адміністративного суду України в першому півріччі 2013 року відповідно до положень статті 36 Закону України «Про судоустрій і статус судів» здійснював активну роботу з надання рекомендацій з питань застосування законодавства.

На його засіданнях прийнято низку актуальних постанов, зокрема «Про судові рішення в адміністративній справі» та «Про окремі питання юрисдикції адміністративних судів».

З метою підвищення якості постанов Вищого адміністративного суду України з питань застосування адміністративними судами законодавства під час розгляду справ активізовано роботу Науково-консультативної ради при Вищому адміністративному суді України.

З огляду на викладене Пленум Вищого адміністративного суду України

п о с т а н о в л я є:

1. Доповідь Голови Вищого адміністративного суду України Темкіжева І. Х., співдоповіді секретарів судових палат Вищого адміністративного суду України Конюшка К. В., Зайцева М. П., Ємельянової В. І., Нечитайла О. М.

про стан здійснення правосуддя адміністративними судами в першому півріччі 2013 року взяти до відома.

2. Звернути увагу суддів окружних адміністративних судів на необхідність підвищення їхньої особистої відповідальності за якісний та оперативний розгляд судових справ.

3. Головам окружних адміністративних судів:

здійснювати постійний контроль за дотриманням строків розгляду справ, забезпеченням єдності судової практики, організацією вивчення судової практики;

проаналізувати проблемні питання застосування Кодексу адміністративного судочинства України, які стали причиною скасування рішень судів першої інстанції в результаті їх перегляду в апеляційному порядку, та обговорити ці питання на зборах суддів.

4. Головам апеляційних адміністративних судів:

підвищити рівень особистої відповідальності суддів за результати здійснення правосуддя, систематично обговорювати питання організації їхньої роботи;

проаналізувати та узагальнити причини, які стали підставою для скасування судових рішень судів першої інстанції, та розробити відповідні заходи для усунення цих причин у майбутньому, про що поінформувати Пленум Вищого адміністративного суду України до 1 листопада 2013 року;

проаналізувати стан надання методичної допомоги місцевим загальним судам як адміністративним судам та окружним адміністративним судам і з'ясувати у голів цих судів необхідність надання такої допомоги з окремих питань застосування законодавства, про що поінформувати Пленум Вищого адміністративного суду України до 1 листопада 2013 року;

надавати пропозиції з проблемних питань, які потребують роз'яснення Вищим адміністративним судом України.

5. Секретарям судових палат Вищого адміністративного суду України:

постійно вивчати та доводити до відома суддів причини скасування Верховним Судом України судових рішень Вищого адміністративного суду України і вживати необхідних заходів для усунення цих причин;

систематично аналізувати в судових палатах судову практику щодо неоднакового застосування колегіями суддів одних і тих самих норм матеріального і процесуального права, внаслідок чого ухвалено різні за змістом судові рішення в подібних правовідносинах.

6. Суддям Вищого адміністративного суду України:

продовжити роботу з надання методичної допомоги окружним та апеляційним адміністративним судам щодо застосування законодавства;

рекомендувати долучатися до висвітлення актуальних питань здійснення адміністративного судочинства через прес-релізи.

7. Голові Науково-консультативної ради при Вищому адміністративному суді України постійно залучати членів Науково-консультативної ради при Вищому адміністративному суді України до вивчення та наукового аналізу питань, підготовка яких потребує наукового забезпечення.

8. Секретареві Пленуму Вищого адміністративного суду України згідно з Планом роботи Вищого адміністративного суду України на друге півріччя 2013 року організувати проведення узагальнення судової практики, підготовку відповідних проектів постанов Пленуму Вищого адміністративного суду України для забезпечення єдності судової практики.

9. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на секретаря Пленуму Вищого адміністративного суду України.

Головуючий
Секретар Пленуму

І. Х. Темкіжев
М. І. Смокович